

HET BRABANTS

Afbakening

Het gebied waarin Brabants wordt gesproken, bestaat uit de provincies Noord-Brabant, Antwerpen en Vlaams-Brabant en stemt grotendeels overeen met het oude hertogdom Brabant. De toonaangevende politieke en economische positie die het oude hertogdom lange tijd bekleedde – hertog Jan I onderwierp bv. met de Slag van Woeringen in 1288 het prinsbisdom Luik aan zijn soevereiniteit – heeft ook op talig vlak sporen nagelaten. De Brabantse dialecten oefenen tot op de dag van vandaag – het machtscentrum van Vlaanderen en België ligt nog steeds in de Brabantse driehoek tussen Antwerpen, Brussel en Leuven – invloed uit op de aangrenzende Limburgse en Vlaamse dialecten, die dus aan een langzaam tempo verbrabantsen. De Denderstreek in het zuidoosten van Oost-Vlaanderen is daardoor op dialectologisch vlak een echt overgangsgedebied geworden tussen Vlaams en Brabants. Aan de andere zijde van het Brabantse dialectgebied vertonen de Getelandse dialecten in de regio tussen Tienen en de Limburgse provinciegrens nog wat overblijfselen van hun vroegere sterker Limburgse kleuring, zoals bijvoorbeeld het gebruik van *ich* in plaats van *ik*.

In de provincie Noord-Brabant zijn er dan weer enkele perifere gebieden, waar de dialecten niet Brabants genoemd kunnen worden, maar aansluiten bij dialectregio's buiten het oude hertogdom. Dat is met name het geval in het noordoostelijke land van Cuijk (Gelderse dialecten), het zuidoostelijke Budel (met een Limburgs dialect) en het noordwestelijke Westhoeks (dialectologisch aansluitend bij het Hollands, met bv. *jij* i.p.v. *gij*).

Het Brabantse gebied kan verder ingedeeld worden in zes dialectregio's: het Noord-

West-Brabants, het Midden-Noord-Brabants, het Oost-Noord-Brabants, het Kempens, het Zuid-Brabants en het Getelands.

Enkele Brabantse kenmerken

Het persoonlijke voornaamwoord van de tweede persoon enkelvoud luidt in de Brabantse tongvallen *gij* en niet *je* of *du*, zoals resp. in het westelijke West-Vlaams (Westhoek en kuststreek) en het Limburgs. Het Brabantse *gij* is eeuwen geleden al aan zijn veroveringstocht begonnen (denk bv. aan Bredero's 'Spaanse Brabander', die in de Hollandse Gouden Eeuw razend populair was) en wordt ook tegenwoordig nog door zowat alle Nederlandstaligen beneden de Grote Rivieren gebruikt als informele vorm in de standaardtaal.

De Brabantse dialecten onderscheiden zich ook door enkele klinkereigenaardigheden, die eveneens langzaam maar hardnekkig oprukken in het informele standaardtaalgebruik van steeds meer niet-Brabantse Vlamingen. Denk daarbij bijvoorbeeld aan de uitspraak van de tweeklanken *ei* en *ui* als lange eenklanken *èè* (zoals in Fr. *mère*) en *èù* (zoals in Fr. *beurre*): 'Den trèèn staat bèùten en hij rèèdt als ze flèùten', en dat van langsom meer ook in staties buiten Brabant. Ook typisch Brabants, maar elders in opmars, is het in alle gevallen lang uitspreken van de *ie* en *oe*. In het Nederlands zijn deze twee klinkers verkort, behalve wanneer een *r* op volgt. U hoort het lengteverschil in de woordparen: *biet/bier* en *boek/boer*. Brabanders spreken de *ie* en *oe* echter altijd lang uit. De korte *ie* – die in het Nederlands dus bijna altijd voorkomt, behalve voor een *r* – wordt in het Brabantse gebruikt in plaats van de korte *i* (ten op dezelfde wijze wordt de korte *u* een *uu*). Brabanders spreken dus van een *puut* 'put' en een *brielleke* 'brilletje'. Het verschil dat in het Nederlands bestaat tussen een korte *i* (als

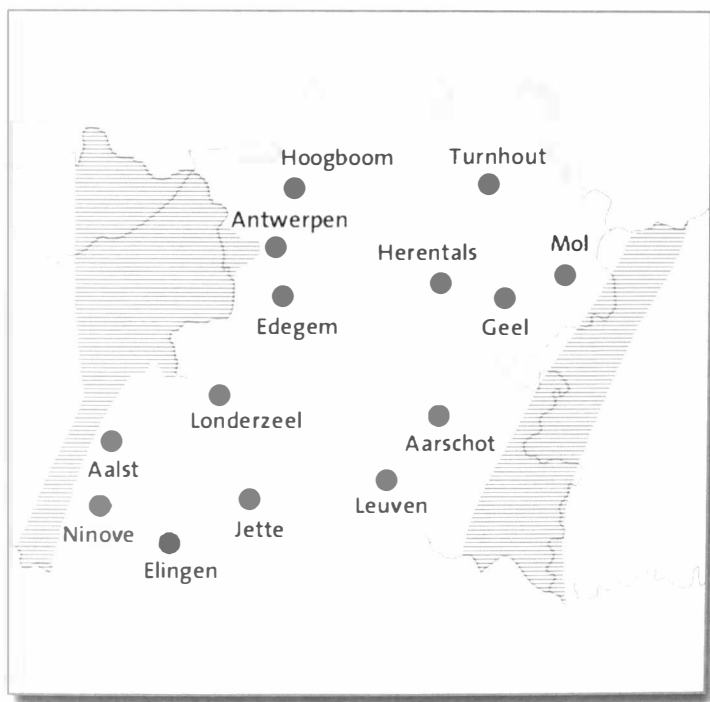
in *bidden*) en korte *ie* (als in *bieden*), wordt in het Brabants dus iets minder duidelijk: de *ie* wordt de ene keer kort en de andere keer lang uitgesproken. Voor niet-Brabantse oren klinkt dat soms niet zo erg verschillend en dan lijkt het of er geen verschil zou zijn bij bv. *ne vieze vies* 'een vieze vis'. Dit samenvallen van korte *i* en korte *ie* staat overigens

in het Brabantse gebied zelf erg onder druk. Onder invloed van het niet meer zo dialectvaste noorden van het taalgebied worden tegenwoordig ook in de dialecten in Noord-Brabant de korte *i*'s al niet meer als *ie*, maar op z'n Nederlands uitgesproken.

lic. Rob Belemans

BRABANTS

(14 gemeenten, 18 transcripties)

Aalst**Ge zijt er 'in' of ge zijt er 'uit'***Verteller: Edgar (°1901)**Opgenomen: 22 september 1972*

Ge weet, in den tijd ⁽¹⁾ moest er geloot worden, *hé*. Dat waren de lotelingen, *hé*, en die jongens van 19 jaar, die moesten gaan loten, naar 't stadhuis hier in Aalst of anders naar de gemeentes in haar eigen gemeente, maar wij naar 't stadhuis. En daar werd er geloot, die d'r... die d'r in was, die moest soldaat worden, en "in", "in", dat was, laat ons nu zeggen dat ze hier, dat ze hier *euh*, hoeveel, tweehonderd recruten moesten hebben, *newa*. Laat ons nu zeggen dat ze zeiden op hondervijftig, als die onder de honderdvijftig is, *newa*, moet gene soldaat worden. Maar die boven de honderdvijftig trekt, een lotjen trekt, *newa*, die werd soldaat. Ge zijt er "in", of ge zijt er "uit", in het getal of uit het getal, *hé*. *Bon*, luistert, en dan stond de markt zwart van volk, de moeders, de vaders, de lieven ⁽²⁾ van die jongens, die stonden daar ... op de markt.

Werd dat op 't stadhuis gedaan?

Dat werd op het stadhuis gedaan. En, *eh*, dan, in de grote zaal van 't stadhuis, werd er getrokken. Daar waren militairen ton ⁽³⁾ bij en den burgemeester en al, en dan bevende trokken ze een lotje, *hé*, en als ze onder dat getal waren, *hé*, en ze waren erin, *hé*, dan ... moesten ze schreeuwen ⁽⁴⁾. En dan moesten ze niet ⁽⁵⁾ zeggen, want als ze naar beneden naar buiten kwamen, wisten ze al genoeg, *newa*, wat dat 't was. En dat was voor heel de familie een beproeving, *newa*, want dat was drie, vier jaar dat die moesten soldaat worden *hé*. En die d'r "uit" was, die sprongen van de trap, en en en die gingen dan uit met hele companies, uit, en drinken *newa*, omdat ze dat geluk hadden van "uit" te zijn...

- (1) in den tijd = vroeger
 (2) lieven = meisjes
 (3) ton = dan
 (4) schreeuwen = schreien, huilen
 (5) niet = niets

Aarschot**Dat is hier een stamcafé, *hé*, dat zijn mensen van uit de geburen***Verteller: Gustaaf (°1930)**Opgenomen: 30 november 1968*

Ja, dat is hier een stamcafé, *hé*, dat zijn mensen van uit de geburen ⁽¹⁾. Muziek moet ik hier niet mee beginnen, want dan speelt ge dat volk buiten. Dat zijn mensen die op hun gemakke geren ⁽²⁾ wat raisoneren ⁽³⁾. En, *euh*, dat zijn allemaal kameraden ondereen, *hé*, en dat is hier altijd zo geweest, dat is hier altijd geweest. Maar 't visserslokaal is hier, enne mijn kameraden en zo, ge weet hoe dat dat gaat, *hé*....

en die affiche, dat is van het visserslokaal?

Ja, maar dat is nog een affiche, dat kwam uit archieven, *hé*, want dat hebben ze binnengebracht, dat is nog een van in, *euh*, negenentwintig, in negenentwintig. Die club is ontstaan in, *euh*, achtentwintig, en dat was de eerste vissersprijskamp die ze gaven en in dienen tijd, ge ziet het, gaven ze duizend frank prijs. Dat moogt ge nu pakken op een prijskamp van twintigduizend ballen, *hé*. En dat was toen nog op den Demer, toen zat er nog vis op, maar nu, niks niet meer, die stinkt gelijk een pest. Als het een beetje mist is, of het is heet weer, dan stinkt dat gelijk een pest, *hé*. Dat komt het schijnt van de Citrique ⁽⁴⁾. Aan de kanten van Tienen moet daar een fabriek zijn waar dat ze zuren maken en daar wordt dat allemaal mee vergeven ⁽⁵⁾, *hé*, want dat was toen nog, de vissen tussen de twee bruggen... tussen de hoofdbrug enne de brug van, van Tienen, *hé*.

- (1) de geburen = de buurt
 (2) geren = graag
 (3) raisoneren = redeneren, praten, discussiëren
 (4) Citrique = fabriek van citroenzuur in Tienen
 (5) vergeven = vergiftigd

Antwerpen 1

Ik groet u, heer Leeuw van Vlaanderen

Poppenspel uit de Antwerpse Poesjenellenkelder

Ha, mijn zoon Pieter De Coninck is in aantocht.

Ik groet u, heer Leeuw van Vlaanderen.

Wat hebt gij mij te melden, heer Pieter de Coninck.

Heer Leeuw van Vlaanderen, d'r staan twintigduizend soldaten voor de deur, Breydel met zijne beenhouwers en ik met mijne wollewevers. Wij zullen niets te kort komen om die Franse ratten een smoelpeer op hun bakkes te geven.

Goed, Pieter de Coninck, laat die twintigduizend soldaten boven komen. Goed (Gelach). Brengt die allemaal in de keuken. Goed. Geef die allemaal een borrel.

Nog beter!

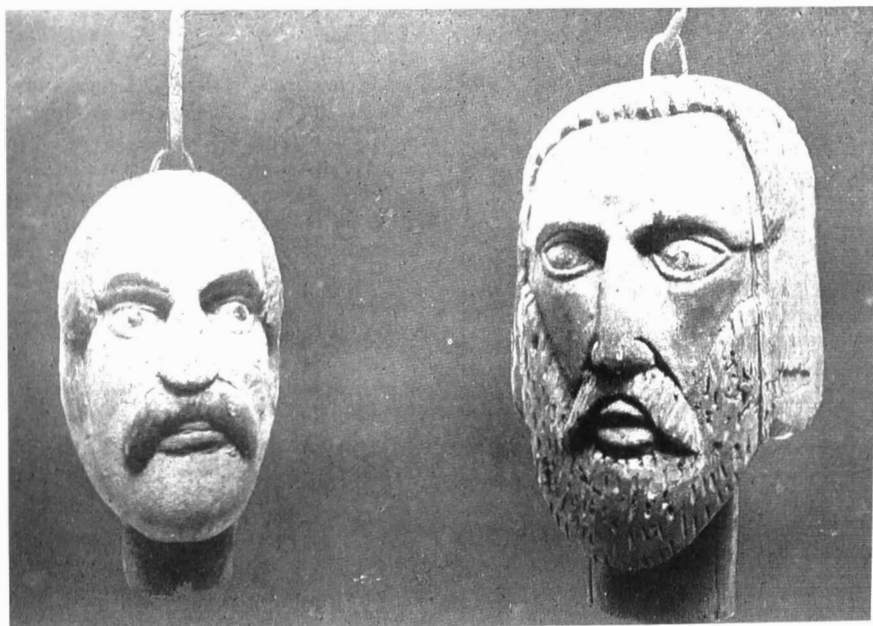
Maar dat ze hun voeten afkuisen en mijn meid gerustlaten, of d'r zal potverblieke bloed stromen.

Goed, heer Leeuw van Vlaanderen, ik zal het hem lappen.

En lap het hem, Pieter De Coninck. En nu, mijn zoon.

Ja, vader.

Als den ene of den andere daar in Vrankrijk wat vuil blaasjes zal maken, dan zal uwe père

Antwerpse Poesjenellenkoppen (± 1930)

(KBOV-Fontheek; Verzameling Trefois, Vakgroep Vergelijkende Cultuurwetenschappen RUG)

hem daar rap een wafel rond zijn oren geven. Zo iets, zie, uit mijn Vlaamse schouders boven op zijn Frans smoelwerk. En nu Naar Frankrijk. Naar Frankrijk, naar Frankrijk ...

Amai!

Antwerpen 2

Mijn schoonste krollemarieken

Poppenspel uit de Antwerpse Poesjenellenkelder

Mijne schoonste Krollemarie, gij staat in mijn bejaging, daarom kom ekik eens zien en daarom kom ekik eens vragen, of gij, of gij eens dansen wilt me mij, of gij, of gij eens dansen wilt me mij.

Och, vriend Jan.

Och, mijn schoonste Krollemarieke, ik ga naar den oorlog, m'n poepeke, maar voor ik naar den oorlog gaan, kom ik eerst van u eens afscheid nemen. *Och*, ge hebt voor mij altijd zo braaf geweest. Ge hebt dikkels m'n kou-sens gestopt, en mijne pispot uitgedragen. *Och*, m'n zoeteke, ik heb dikkels bij u mogen slapen, als uw Franske niet thuis was. *Och*, zoude gij met mij nog eens niet willen dansen.

Antwerpen 3

Willy Vandersteen was enen van de Seefhoek

Vertellers: François (°1938) en Jacques (°1931)

Opgenomen: 21 juli 2002

De "Seef", dat kwam voort van het bier, dat was een biersoort, Seef.

Dat was een café dus, *hé*.

Nee, nee, brouwerijen, *hé*, ... vol mee brouwerijen, *hé*, en die betrokken hun, die betrokken, dus, die betrokken zodus hun water uit het Schijn.

Ja.

't Schijn, 't Schijnpoort, 't Schijn, dat is allemaal daar, en daar kwam dat van voort ... en dat was ... *Och*, de laatste, ik heb daar nog de laatste brouwerij geweten. Matthieu, de brouwerij van Matthieu aan 't Schoolplak, daar, dat was toen nog, maar voor de rest, er waren er tientallen, *hé* ... en Seef heette dat bier.

In de boeken van Suske en Wiske kunde dat nog terugvinden, denk ik,...

Dat is mogelijk, dat Vandersteen, dat nen echten Antwerpenaar van daar was. Willy Vandersteen was enen van de Seefhoek, zodus die zal dat zeker en vast verwerkt hebben in al z'n verhalen, *hé*, ... kan niet anders, *hé*.

Ja, d'r is nen boek over, over de Seefhoek, *hé*. 'k Weet niet hoe dat-em heet, ze... den album, *hé*...

Ja, dat zal wel, dat is zeker dat ...

Ja, 'k weet dat dat spook Sus Antigoon heet en dat dat ook een verwijzing is naar ...

Dat is van een, ja dat is dan van aan de kaai, *hé*, ja, ja, maar, Luistert, die Vandersteen, die ... die liet zijn eigen toch wel leiden door ... door werkelijk geschiedkundige werkelijkheden, *hé*.

Ja, ja, hij was goed gedocumenteerd.

Misschien dat-ie bepaalde vrijheden heeft-em ... misschien wel nam, maar toch ... ten andere ook met Kuitje, *hé*... in den tijd mee Hergé:

Tintin, dat was ook allemaal zeer *eh* wetenschappelijk, *hé*, bijvoorbeeld.

Dus langs den ene kant...

We wijken af...

... de Seefhoek...

Maar ik kom van 't Kiel. 't Kiel dat is dus tussen Antwerpen en Hoboken in, *hé*, maar dat is altijd bij Antwerpen, dat is altijd bij Antwerpen geweest, *hé*.

Maar dat is natuurlijk het Kiel, toen was Christus nog niet geweest, *hé*.

Al de crème is naar 't Kiel gedreven, *hé*.

Maar d'r is die rivaliteit in Antwerpen, rivaliteit, als ge het zo wilt noemen, maar is er altijd zo iets blijven hangen, dat is zodus ... in ... de voetbal bijvoorbeeld, hebde dien Beerschot, 't Kiel, en dien Antwerp, dat kwam daar min of meer ... uit doorgedistilleerd, *hé*, heel die zaak, *hé*, dat is een feit *hé*, en dat heeft altijd een afscheiding geweest, *hé*, dat Kiel dat heeft altijd een nomansland eigenlijk geweest, *hé*, want dat zat tussen Hoboken ... en Antwerpen, *hé*.

Edegem

Met ne stootwagen reed ekik dan naar tstad

*Vertelster: Eliza (°1884)
Opgenomen: 18 december 1964*

Ikke, *ah*, dan zijn ekik gaan strijken, *hé*, gaan leren strijken, *hé*, naar Antwerpen, en dan moesten we daar werken, een heel week en dan kregen we een half frankske, per week, voor te strijken... *ho*. En dan was ekik veertien jaar, en ik moest een frank en vijf cens geven voor den trein, voor mijn abonnement

en ik moest... Nen halven frank trok ik, en dan moest ge een heel week van met den trein van halver acht vertrokken we en 's avonds met die van zeven uur, acht uur kwamen we naar huis, zeven, acht uren...

Maar was dat hier, dat was hier toch geen station of zo?

Ja, d'r was een sta... de statie daar aan de Bonifantenlei, *hé*, de Hoofse straat, *hé*.

Ah, ja.

Nu is die statie afgebroken, *hé*, en dan gingen, moesten de mensen allemaal gaan voor den tram die reed maar tot aan Berchem kerk, *hé*... en verder kosten (!) we niet of we moesten te voet, *hé*, is dat niet waar? Ja, daar hebben we van Berchem kerk ook al eens te voet gegaan omdat ik dan zei, ge wordt nen dag ouder gelijk dat dan ging en dan gingt ge eens geren (!) te voet, *hé*. En dan zijn ik naar Mortsel gaan werken, d'r was nen helen groten bleekhof (!) en daar stonden we met iets van een tien strijksters en een tien wasvrouwen, en dan zijn ekik daar gaan strijken en dan, natuurlijk als ik 22 jaar getr... was zijn ik getrouwd en dan zijn ekik voor mijn eigen gaan werken, *hé*, al voor...

Strijken?

Van mijn 18 jaar zijn ik voor mijn ei... mijn eigen gaan werken en ik had heel veel werk...

Strijken? Hier in Edegem?

Ja, in Edegem, jaja, met ne stootwagen reed ekik dan naar tstad, dat ik er somwijle nog niet over zag.

Hoe deed ge dat dan?

Met ne stootwagen naar Antwerpen rijden, *hé*... en dan had ik ne, ne, wasgoed, *hé*, en

dan met die mand en zag ik d'r dan niet over, *hé*, juffrouw, en ik zat eens, ik stond eens ne keer op de rails van den tram, en dien, die watman die fluit en ik kost er niet meer af, ik moest... maar ik mocht er niet meer op rijden. Want hij zei ook, als wij er afkwamen dan: "Dat is goed voor eens ene keer, maar d'r moogt ge niet meer oprijden want natuurlijk dat is voor ons dingen en alles, *hé*". Maar ik reed alleen omdat dat gemakkelijker reed, met ne stootwagen, *hé*, maar dan door den duur dan reed ik d'r neffen, *hé*, en zo heb ekik dat lang gedaan tot als den oorlog uitbrak van veertien, *hé*...

(1) kosten = konden

(2) geren = graag

(3) bleekhof = grasveld om linnengoed te laten bleken

Elingen

Dat is op zijn Elings, *hé* jong

Vertelster: Maria (°1913)

Opgenomen: 9 december 1963

Natuurlijk, we hadden als Hermine getrouwd is, hier een tent gezet omdat er ewat veel volk was voor hier binnen en voor hier alles niet moeten buiten te slepen en dat was nogal een affaire, zè, tot onder de tent zwierden ze dat, *hé*. 't Was precies dat die van tijd ging...

Ja die, die kanons (1).

Die kanons ook daar ook kort tegen zetten dat die slag daar alle keren onder vloog en dat

Boerderijwoning in Elingen (1934)

(KBOV-Fototheek: Verzameling Trefois, Vakgroep Vergelijkende Cultuurwetenschappen RUG)

was nogal een affaire, zè. D'r waren d'r veel die dat daar precies nijg (¹) op hun gemak niet van waren. En Weddel die stond dan,... Knop die stond dan met zijn met zijn kanonsken daar aan de wei daar aan 't charbangskot (¹), hê, daar aan de bareel (²) en dan van tijd hier een keer van voren aan de trap, zie. En die kokersen (¹) die waren kwaad, hê, dat was altijd een lawaai dat kunt ge bekans (¹) peinzén. En één van die kokersen had hun dan toch nog ieverans (¹) een fles gueuze of twee gedragen en gepeinsd: daarmee zullen ze aangaan (¹), maar ze geraakten zij die niet kwijt, hê. Ze wouden zij niet aangaan, dat heeft hij toch nogal geduurd tot half nacht, hê, zeker tot over half' nacht, hê, eerdat dat lawaai hier gedaan was. Met dat schieten dat was, dat was nogal iets en als Torken Sus getrouwd is en Roger getrouwd is, hê, en Jef ook, dan hebben zij daags van te voren hier zo een avond zitten tamboeren (²) hier. Ja, die trouwden dan hier niet, hê.

Ja.

Hebben zij hier 't daags d'r voren zitten een avond te tamboeren: schieten dat 't gang geeft (³), hê. Ja, dat is op zijn Elings, hê jong, zo nog dat lawaai. Op een ander hoorde gij daarvan niet veel niet meer, hê, vuur maken, ik ge loof niet.

Schieten, schieten, dat wordt op een ander nog ...

Maar vuur maken, dat wordt op een ander niet meer gedaan, hê.

Schieten.

Dat is, dat is hier nog, hê, ja .

- (1) kanons = ijzeren pijpen die in de grond geslagen waren en waarme men met carbuur harde knallen teweegbracht
- (2) nijg = erg
- (3) charbangskot = koetsenhok (char à banc = koets)
- (4) bareel = overweg
- (5) kokerse = kokkin

(6) bekans = wel, bijna

(7) ieverans = ergens

(8) daarmee zullen ze aangaan = daardoor zullen ze weggaan

(9) tamboeren = veel lawaai maken

(10) schieten dat 't gang geeft = schieten dat het een lieve lust is

Geel

Dat was 't geestelijk kosterke

Verteller: Leonard (°1880)

Opgenomen: 15 december 1963

Ah, van meneer Retske.

Dat was toch ook een specimen zo met een heel speciale...

Dat was "'t geestelijk kosterke", zeiden we daartegen, hê, dat was enen van Geel, hê.

Hij was van veertien (¹), hê.

Ja 't, want ik was ik nog ne schoolknaap als die, ik heb ekik nog weest zien als 't manneke dood lag op z'n bed, allez, als die opgebaard lag, waar dat nu de Oudpost (?) is, daar is die, is die gestorven, maar die kon preken, zulle, jong.

Ja.

Hij zei... hij zei: "'t Is weer kermis, zulle", zei hem. "Maar wat zal er weer gebeuren", zo preekte hem: "Hier kermis, dat is heel fatsoenlijk als ze kermis houden. Maar waar is de kermis? Daar in de hoven van de Pee Perseel (?), daar is het kermis, jong! Ik spreek van ondervinding", zei hem... Dat was Retske. Ja, en met zijn strodieven, hê. Hij zat in de biechtstoel en Pier Spen tegen Pasen, die had gaan biechten dat hij stro gestolen had, in de winter, ja, die mensen, en dan verkochten ze dat voort, hê. "Ja maar, jongen", zegt hij, "dan moet ge-gij weeromgeven (¹)". "Ja maar, dat kan ekik niet, hê".

zei Pier, "Dat is al zo lang geleden, Meneer Pastoor", zei hem, "Gij moet dat weerom geven", zei hem, "Of ik kan ekik u niet helpen." "Ik kan ekik dat niet weeromgeven", zei Pier. Het schuifke! (1)

Maar nu P.d.L., de kameraad van Pier die had ook meegeweest. D'r was daar nogal een paar tussen geweest, *hé*, [aan de biechtstoel] "En gij?" "Ja, dit en dat... En stro gestolen". "Ook al stro gestolen?", zei hem, "Dan moet gij weerom...". "Ja maar, dat kan ik niet". Dan uit mijn ogen ... dat gij hier komt dan kan ekik u niet helpen". Dat schuifke... hij steekt zijn kop buiten en hij zegt: "Als er hier nog strodieven zitten, dat ze maar gaan, *zulle*, want ik kan ze niet helpen!". Dat was meneer Retske...

(1) veertien = 1814

(2) weeromgeven = teruggeven

(3) Het schuifke! = het schuifraampje van de biechtstoel ging dicht!

Herentals

Toen waren we bang van de ouders

Vertelster: Germaine (°1906)

Opgenomen: 20 april 1968

En dat was niet van te zeggen gelijk als nu blijven ze weg zolang als dat ze willen, maar toen niet, want als wijle (1) toen uitgaan, dan zei ons moe: "Zeg, nu kunt ge.... gaat, *hé*, maar om twaalf uur thuis zijn, en vijf minuten later, dan gaat ge de zondag niet meer buiten de deur!" En wij waren in de Odeon om vijf minuten vóór twaalf uur; zegt Charles: "Zeg, zouden we nu naar huis gaan? Want zie dat we ze van haar moeder niet meer meekrijgen, dan mogen we niet meer gaan".

En dat was op ne keer, ik mocht niet meegaan, 't was, dat was altijd iets met de kermis, en we hadden volk en alles, en die zeggen: "Maar laat die nu toch, Germaine, waarvan (2)

mag die nu niet uitgaan, ze zal toch al twintig jaar worden?" "Nee, nee", zei ons moe, "Ze is nog nieveranst niet (3) nodig, en toch ze kan niet dansen (?)". "Laat ze maar meegaan", zeiden die mannen. En nee, ik mocht niet mee. *Zulle* (4) gingen alleen, want ik moest doorwerken, de hele nacht, *hé*. Enen die speelden dan met de duiven, en die zeiden: "*Allez*, ga maar mee", want dat waren de meiskes van tante Luus en die zeiden: "Nonkel Charles, mag ze meegaan?" "Ja, mag ze meegaan...", zei hij, va, "... als ons moeder haar ieveranst (5) ziet, en dan?" "Ah, maar, *allez*, gaat dan mee naar den Odeon," zei hij, "Maar blijft daar dan". "Ga daar niet buiten in den Odeon, *zulle*". Ik kom om half twaalf naar de uitslag van de duiven eens met de gauwte zien (6), en dan komt ge mee naar huis. Ja, ik daar heen, naar den Odeon, en we gingen naar de Odeon met de meiskes, *hé*, met vijven gaan we daar heen, vijf jonge meiskes, en we zijn in den Odeon, en d'r komt daar enen vragen voor te dansen en we zijn aan het dansen en ik zie ons moe binnenkomen. Ik zeg: "*Ach*, zie ginder eens, wie dat ginder is". Ik zeg: "Maar gauw ik weg, *zulle*, want ik mocht ik niet uitgaan". Ik wil gauw langs die gang buitengaan maar ze gaf mij daar wel – travers (7)(8) een lap in mijn gezicht. "Rap naar huis!", zei ze tegen mij. Ik zeg: "Ja maar, onze va komt algauw." "Naar huis! Zeg ik", zei ze, "We zullen niet wachten tot ons va thuis is, *zulle*." En wijle (9) allemaal naar huis, *hé*, met ... en tante Louise, de zuster van ons moe, zei: "Op wat trekt dat nu? Wat hebde gij nu allemaal uitgestoken? Dat meiske mag mee uitgaan", zei ze, "Ze zijn met vijven bijeen, en jullie Charles die zegt dat ze mag meegaan en hij komt ze om half twaalf halen." "Daar heeft ze niks af gezegd", zei ze ... Zei ze: "En moet gij daarvoor dat meiske tegen hare kaak daar gaan slaan?" "Zijt gij niet verlegen?", zei ze, en die kreeg er daar van. En Gomaire, van recht over ons, daar was ik mee aan het dansen, en een beetje later was Roos daar, de moeder van Gomaire, *hé*, en ze zei: "Emerance, dat had

ge nu toch niet mogen doen, zè", zei ze, "Ja Roos, in een colère doe je van alles", zei ze. Maar ik wist het toch! Maar toen, maar toen waren we bang van de ouders, hé, ooh! Ja, ja. En Charles die was zo bang van onze va, die had nog nooit een woord tegen Charles gezegd, nog nooit, want onze va, die zei nooit iets. Die was daar zo bang af ... en als we gingen trouwen, hé, dan, ja, dan zei hem: "Vooraan (?) aan ulle (10) pa gaan vragen, hé"... Nu zeggen ze: "Ik gaan trouwen" en daarmee is het gedaan, hé, maar toentertijd moeste-gij dat vragen. Hij zei: "Zeg, nu, nu moet ik dat toch aan ulle vader gaan vragen en ik zijn er toch zo bang van". Ik zeg: "Hij zit op het duivenkot daar achter den hof". Ik zeg: "Ga d'r maar heen". "Ah, ik zijn zo bang, hé". zei hem (11). Hij naar 't duivekot. "Charel, ik kom eens iets vragen", zei hem. "Ja", zei onze va, "Wat moet gij vragen?", maar die dacht dat direct, hé, "Of dat wijle zouden mogen trouwen?" "Als ge denkt dat gij ze kunt houden, dan moogt ge ze hebben", zei ons va.

- (1) wijle = wij
- (2) waarvan = waarom
- (3) nieveranst niet = nergens
- (4) zulle = zij
- (5) ieveranst = ergens
- (6) met de gauwte zien = vlug even kijken
- (7) travers (?) = recht toe
- (8) wijle = wij
- (9) vooraan = vooraf
- (10) ulle = uw
- (11) zei hem = zei hij

Hoogboom

Ja, hij is er rats mee genezen

Verteller: Jacques (©1902)

Opgenomen: 17 april 1964

Onze grootvader, die heeft eens ... met 't water gezeten (1). Hij woog, dan woog hem 130 kilo, als 't nog niet... moet nogal ne vent geweest hebben, zè. Ik weet dat niet meer,

want ik was nog te klein. En, eh, den Tielemans die zegt: " 't Is met 't water dat hem zit", en dat was den Tielemans zijn woord, hij liet hem, als Tielemans hem liet liggen, hé, dan was er niets meer aan te doen. En dan kwam er eens ne, ne, ne kwakzalver. *Enfin*, nen typ, enne die komt, die klopt, en d'r ging iemand open doen. Ik weet niet meer wie. Ons tante Mie, geloof ik. "Is dat hier bij De Schutter?". "Ja", zegt ze. "Ik heb gehoord, dat hier ne zieke mens is. Mag ik hem eens een bezoek brengen?" "Ja", *enfin*, hij gaat binnen en hij zegt: "Ik heb gehoord dat ge ... ziek zijt". "Ja", zegt onze grootvader, hij zegt: "Ik kan niet uit de voeten (2)". Zegt-en (3). "Ge hebt het water". "Ja", zegt-em. Hij zegt: "Ik zijn niet gekomen voor geld te verdienen", zegt-em, hij zegt "en ik moet niks hebben". Hij zegt: "Maar ik zijn gekomen voor u raad te geven voor u te genezen". *Enfin*, hij ging zijnen uitleg doen, hé. En dan moesten ze ... gaan pieren steken. Maar ge hebt twee defrente (4) soorten pieren, hé, met ... met een ringske in de midden en nen effen. Maar die met dat ringske rond hun lijf, die moesten ze dan hebben. En dan moesten ze blaren gaan, gaan... blaadjes, heel kleintjes, *zenne*, op de, op de sloten, hé, en dat dan mee op jenever zetten en daarmee inruisen (5), hé. En rats (6), genezen hé, jong. Ja, hij is er rats mee ... mee genezen. Maar, ons tante Fien heeft het altijd geweten, ze heeft het nooit willen zeggen, hé, dat is verloren gegaan.

Voorwat dat (7)?

Ja... ze heeft het nooit willen zeggen. Ons tante Fien wist het, want die maakte het gereed, hé, en onze vader wist het ook, maar hij kende die blaadjes niet, hé, en dat heeft ze nooit gezegd, en zo is dat verloren gegaan... Anders wisten wij dat ook, hé. Ons tante Fien heeft het nooit, nooit willen zeggen. En zo is mijn grootvader genezen van 't water. Hij zat dik van 't water ... 130 kilo. En zo, dat was nogal ne ressort (8) dat ... dat moest zijn ... dat ... dat moest zijn ... ons grootmoe woog er 102.

- (1) met 't water zitten = aan waterzucht lijden (waterzucht = ziekelijke ophoping van water in een weefsel of holte)
- (2) uit de voeten kunnen = goed gezond zijn
- (3) zegt-en, zegt-em = zegt hij
- (4) defrente = verschillende
- (5) intruisen = inwrijven
- (6) rats = geheel en al
- (7) voorwat dat = waarom
- (8) ressort = spiraalmatras

Jette 1

Vroeger was dat gymnastiek op muziek

Verteller: Marcel (°1932)

Opgenomen: 2 september 2002

Wel, als ge zegt dat ik nijg ⁽¹⁾ actief geweest zijn, *euH*, dat is juist. Want, *euH*, ik zijn geboren in 1932, en in '39 dan heeft m'n pa ... mij laten inschrijven in een gymnastiekvereniging in Jette, de Sint-Pietersturngilde, Sint-Pieter, die de patroonheilige is van Jette. Ik was dus zeven jaar als in daarin begost ⁽²⁾ zijn in die vereniging. *EuH*, ik zijn daarin gebleven tot mijn dertien jaar, want dan heb ik, *euH*, een dubbele, een dubbele armbreuk opgelopen, en dan was het gedaan met gymnastiek. Maar ik zijn dan nog actief geweest in een toneelvereniging, in een veloclub ⁽³⁾, die, *euH*, dus met coureurkes functioneerde. *EuH*, ik ben ook actief geweest, *euH*, in de sportcommissie van Jette. *Enfin, bref, ah ja*, hetgeen dat ik er nog wou bijzeggen, in die gymnastiekvereniging waardat ik dus op dertienjarige leeftijd opgehouden heb met gymnastiek te doen, ben ik gedurende 41 jaar secretaris geweest. Ik zijn daar eigenlijk fier van, want op de moment dat ik secretaris geworden was, dan waren er 30 gymnasten en énen turnleider en veertig jaar later waren er 400 gymnasten en 18 turnleiders, dus ik heb daar wel m'n werk van gemaakt. *EuH*, ja, dat is al één evolutie in Jette geweest: vroeger was dat gymnastiek op muziek, dan zongen wij liekes ⁽⁴⁾ gelijk "klompen aan de voet, klompen aan de voet, dat staat onze

maatjes goed", en dan moesten wij daar een beetje gymnastiek doen met klompen in ons handen. Ja, en veertig jaar daarna was dat de olympische disciplines, *hé, euH*, aan de rek, aan de baren ⁽⁵⁾ en al zo'n dingies ...

- (1) nijg = zeer
- (2) begost = begonnen
- (3) veloclub = fietsclub
- (4) liekes = liedjes
- (5) de baren = brug

Jette 2

En, euH, ja, nen biljart dat pakt veel plaats

Verteller: Marcel (°1932)

Opgenomen: 2 september 2002

Ik zijn beginnen biljart te spelen in 1963 en dan waren er hier in Jette een stuk of 15 biljartclubben, en die speelden ondereen een competitie die genoemd werd: "De competitie van de schepen van sport" en daar deden dus die dertien, veertien, vijftien clubs aan mee. En van al van die clubs is er nog énen die overblijft en dat was toen één van de kleinste. Dat is nog gene grote club nu, *zulle*: er zijn tweeëntwintig joueurs ⁽¹⁾... maar die bestaat nog. Hoe komt het dat de andere kapot gegaan zijn en wijle ⁽²⁾ niet? Dat heeft veel te maken met een toeval, *hé*. Bijkans ⁽³⁾ allemaal die clubs zijn verdwenen omdat die cafés, die staminees waar dat die biljarts in stonden, dat zijn pubs geworden, dat zijn restaurants geworden. En, *euH*, ja, nen biljart dat pakt veel plaats, *enne*, dus dat bracht niet meer niet genoeg op, zeker...

En er werd niet genoeg gedronken...

Eh...

En er werd niet goed genoeg gedronken als ge biljart speelt...

Ah, past op, zanne, nen biljartspeler, er zijn er die al eerst enigste pilskes moeten binnen

hebben vóór dat ze goed beginnen te spelen, ... dat die natuurlijk genen druppel drinken vóór de match, *hé*, maar *bon*, die club bestaat nog altijd, hij bestaat naaste jaar ⁽⁴⁾ 50 jaar. Ik zijn daar eresecretaris van sinds den eerste augustus en ik heb nog juist beloofd, en ik ga dat doen, van de feestelijkheden van het vijf-tigjarig bestaan te organiseren, want die club is gesticht in '23.

(1) joueurs = spelers

(2) wijle = wij

(3) bijkans = bijna

(4) naaste jaar = volgend jaar

Leuven I

Dat zijn lappen, wat moet ik nu gaan doen

Verteller: Fons (°1913)

Opgenomen: 4 maart 1970

Ik zijn daar begost ⁽¹⁾ in 't leste van den oorlog, en als de Duitse aftrokken ⁽²⁾, dan hebben we nogal patatten voor gehad ⁽³⁾, *zonne*. Sommige mannen.... ik kreeg schrik van, van die soldaten die aftrokken en die dwars ⁽⁴⁾ waren dat ze den oorlog verloren hadden, *hé*. En ik wou m'n deur niet meer open doen, maar dan stonden ze met de mitraillette ⁽⁵⁾ gereed op het sleutergat en dan liet ik ze maar binnenkomen. Maar al m'n meubelen waren weg en dan waren er dat die vroegen - gamins ⁽⁶⁾ nog, *zonne*, van zeventien-achtthien jaar. Enne, ene bleef buiten op hulle velo's ⁽⁷⁾ slapen, en de andere in 't lokaal dat 'k daar had, van de supporters van de Stade ⁽⁸⁾, *hé*. Dat was toen een goei ploeg, *zonne*, meneer. En daar, en dan 's anderendaags, 's morgens, zijn ik daar vertrokken, *hé*. Maar dan een beetje daarachter, dan was de bevrijding, *hé*, en dan had ik met negers, Amerikanen en Engelsmannen te doen. Maar dat hebben ook lappen geweest ⁽⁹⁾, *zè*. Dan heb ik stoten voorgehad ⁽¹⁰⁾. Maar ons meisje, die toen nog jong was, *hé* ... Op ne morgen komt ze boven ... ze was den afwas aan 't doen van de glazen en zo een

beetje de café proper aan het maken en nu was er ne camion ⁽¹⁾ gestopt en dat waren allemaal zwarten, zo van die negers, mee revolvers en die smeten hulle casques ⁽²⁾ op de grond, en dat deed van alles, en dat meisje had schrik. Pa, zei ze: "Ga gij beneden want 't zijn allemaal zwarten, ik heb er schrik van". Ik ging beneden, en die mannen draaiden daar hulle duivel af ⁽³⁾. Ik zei: "Dat zijn lappen, wat moet ik nu gaan doen?" Ik zeg: "Wacht een beetje, 'k heb iets gevonden." En toen hadden we nog geen vaten bier, op diene moment, ziede 't? 't Was allemaal mee flessen, en ik haal nen bak bier op uit de kelder, en ik kom boven en ik smijt dienen van in de helft van de café recht achter mijnen toog en dat maakte lawijt ⁽⁴⁾, een lawijt, een fleske of drie vier kapot, en in ene keer ⁽⁵⁾ al die negers stonden rond mij en die zeiden zo, in 't Amerikaans, *hé*, zo wat, wat, wat ... Ik verstond, voor zoveel dat ik er toen van verstond, waarvoor dat 'k dat deed, en dan heb ik hulle gezegd: "Luistert, jongens", zoveel of dat ik het gezegd kreeg, *hé*, "Ik zijn in mijn huis, als gijlie lawijt maakt en ulle pispotten en ulle frietketels ⁽⁶⁾ hier zomaar rondsmijt en de tafels en stoelen omver smijt", ik zeg: "Dan mag ik dat bij mij toch doen, *hé*". En in ene keer was ik hulle kameraad en ze betaalden mij een tripelke en ik kreeg nog souverniertjes ook, en ze lieten portretten zien van hulle buik en zo, dik buikske en alles zo, van hulle negerwijfje van in Amerika en we waren wijlie ⁽⁷⁾ kameraad, en daar hebben we ne schone stuiver verteerd, *zonne*, ne schone cens. Ik heb er iets aan verdiend...

(1) begost = begonnen

(2) aftrokken = terugtrokken

(3) dan hebben we nogal patatten voor gehad = dan hebben we nogal wat beleefd

(4) dwars = boos, geprikkeld

(5) mitraillette = machinegeweer

(6) gamins = jongens, jonge kerels

(7) hulle velo's = hun fietsen

(8) Stade = Stade Leuven; Leuvense voetbalclub

(9) dat hebben ook lappen geweest = dat was me daar nogal wat

(10) dan heb ik stoten voorgehad = toen ben ik heel wat tegengekomen

- (11) camion = vrachtwagen
 (12) hulle casques = hun helmen
 (13) draaiden daar hulle duivel af = gingen lelijk te keer
 (14) lawijt = lawaai
 (15) in ene keer = plots
 (16) ulle pispotten en ulle frietketels = uw pispotten en frietketels (waarschijnlijk worden de helmen van de soldaten bedoeld).
 (17) wijlie = wij

Leuven 2

En ze dansten daar op hulle blote voeten in

Verteller: Fons (°1913)
Opgenomen: 4 maart 1970

... Ze kwamen van een danspartijken, van in de ... de dreef daar, *hé*, van in de kantine, of ... of van in de chalet. En nu ... zeiden ze dat ze gedanst hadden dat hulle ⁽¹⁾ voeten d'r warm van hadden, en ze vroegen allemaal ne goeie White Star en ze goten diene uit op de grond, en dan deden ze hulle schoenen en hulle kousen uit, en ze dansten daar op hulle blote voeten in, voor hulle ... voor hulle voeten te ver... af te koelen van 't dansen. En m'n vrouw zei: "Maar, Fons, zie dat nu toch eens, gaan die jongens nu hulle kousen nog vinden? En wat gaat dat zijn?" Ik zeg: "Laat ze doen, dat ben jonge mannen". Ik zei: "Ik gaan mee dansen", en ik deed ook m'n kousen en m'n schoenen uit en ik danste mee in de pledder ⁽²⁾. Enne, door den duur, *hé*, meneer, vroegen ze een pint bier, en dan deden ze allemaal hulle plastron ⁽³⁾ uit en dan staken ze die in hulle bier en kletsten ze in makanders gezicht. Dat waren stoten ⁽⁴⁾, *zè*, en m'n vrouw wel toch zo kwaad, *hé*. Maar als ze dan naar huis gingen, heeft ze gezegd: "Laat allemaal ulle ⁽⁵⁾ plastron hier, en komt hem morgen halen", 's Anderendaags waren ze daar: "Mevrouw, dat is schoon gewassen en gestreken. *hé*", en 't was wel Eylenbosch ⁽⁶⁾ in, want, ik kreeg ook, als ik een beetje te lelijk deed met de potjes ⁽⁷⁾ kreeg ik van hulle ook somtijds m'n sigaar ⁽⁸⁾, *zulle*, want d'r zijn d'r dan al bij die al vier, vijf en zes jaar gestu-

deerd hebben als doctoer, en zo, *hé*, die al assistenten van den een of den anderen professor waren. En die zagen dat ik daar begost ⁽⁹⁾ van te ..., en die pakten daar mij ne keer onder vier ogen, *zulle*, en ik kreeg 'kik ne keer ook m'n saus mee ⁽¹⁰⁾, *zulle*, van die mannen...

- (1) hulle = hun
 (2) pledder: plas
 (3) plastron = das
 (4) stoten = krasse daden
 (5) ulle = uw
 (6) Eylenbosch = soort bier
 (7) te lelijk deed met de potjes = te veel dronk
 (8) een sigaar krijgen = een standje / een berisping krijgen
 (9) begost = begon
 (10) z'n saus meekrijgen = uitgekafferd worden

Londerzeel

't Was precies een geweer dat afging

Verteller: Alfons (°1917)
Opgenomen: 16 augustus 1969

Daar heb ik nog in de klas gezeten bij Eeckeleers en bij "Bloedpens". Ik zal ze zo maar uit... zo maar noemen, he,

Bloedpens.

Ja, Bloedpens...

Ja...

... en, op 't laatste zaten wij met twee studiejaren altijd bijeen, *hé*.

Ja.

't Zevende en 't achtste was dat in dienen tijd, en dan zaten we bij den Eeckeleers, *hé*. En ik had zo een mussenrekke ⁽¹⁾, dat kent ge mis-schien,...

Neen.

Zo een ding... met een rekske, maar alleman had dat in 't school, *hé*, ...

Hoe noemde dat?

Mussenrek, enne, d'r schoot enen. Hij had een prop gebeten van papier, en in zijn rek gestoken en geschoten, juist achter den Eeckeleers zijn oor, *hé*. 't Was precies een geweer dat afging, zo een plets, dat was nat, *hé*, achter zijn oor. En die mussenrekken moesten voor den dag komen, *hé*, maar hij vond geen meer en 't mijn vond hij. En ik had het gedaan, ik moest mij hem komen, voor (?). "Mezeken", zei hij, "Mezeken", *hé*, - 't was enen van Tisselt, *hé* - "Mezeken, eruit!", en dan pakte die zo een houten meter, in den tijd waren er houten meters, zo, *hé*, en die kastanje op mijne rug en hij sprong wel in vijftig stukken. En ik deed dat het zeer deed (?), maar het deed geen zeer, dat was plat op mijne rug, *hé*, en dat sprong wel in vijftig stukken, *hé*. Maar hij had compassie (?) met mij, *hé*. Ja, dat-em zei: "Ja, ik heb iets uitgezet (?), *hē*", en ik maar krinkelen (?), *hé*, dat-em zei: "Mezeken, toe jong", zei-t-em, "Klapt er niet meer over, gaat wat kersen plukken, voor mij en voor u, en ik de kerselaar op ..."

(1) mussenreke = soort katapult

(2) voor = vooraan

(3) ik deed dat het zeer deed = ik deed alsof het pijn deed

(4) compassie = medelijden

(5) ik heb iets uitgezet = ik heb iets uitgehaald

(6) krinkelen = kronkelen

Mol

Ik kreeg er een pakske vanachter op!

Verteller: Henri (°1901)

Opgenomen: 13 april 1965

In dienen tijd dat welle (?) naar 't school gingen in Mol, dan hadden we niet veel ... school te doen, want ge moest van uw vijf jaar naar de nonnenschool gaan en dan van uw zes jaar naar de meesterschool. En eigenlijk op m'n heel leven heb ik maar vier of vijf jaar ten hoogste onderwijs gehad, want we gingen

haagschool (?). Ik heb zeker op die vijf jaar dat ik naar school gegaan heb, zeker, pak maar omtrent een klein jaar haagschool gegaan, en dat was voor gaan te zwemmen, in de zomer, in de winter voor gaan ... te lopen. Ja, al dat de kwajongen deden, *hé*, maar op ne zekere keer werd ik zo mager van dat zwemmen, en ons moeder die docht ik zou een virus hebben, en ze stak m'n zwembroeken weg. Ik docht: "Ja, daar kunt ge me toch niet mee kloten" en ik ging den hof in en ik zag daar aan de wasdraad een hele grote rode zakdoek hangen. Naar de Nete, en vaneigen (?) zwemmen, *hé*. Ik knoopte die zo rond m'n billekes en ik had ook een zwembroeksken aan. Maar, dat was hier in Mol aan een watermolen en op een zekere keer stond daar een wijf te gapen, met zo nen zak vuil (?) bij haar dat ze aan 't snijden was voor de geiten, zeker. En die zag dat ik onder ging en ze riep op die grote mensen: "Kom gauw, kom gauw, want d'r is er daar enen aan het verzuipen" en dat waar ekik natuurlijk die daar aan het verzuipen was. Ne groten die trok er mij uit, en die ging dat natuurlijk bij ons (?) zeggen ... ik kreeg er een pakske vanachter op (?)... Maar ik docht in m'n eigen, ja, van dat zwemmen, en van dat haagschool afkomen zulde me toch niet alhouden, en ons moeder die zei: "Ik zal hem deze keer wel eens hebben (?). Ge zult gij niet meer gaan zwemmen..." en ze pakte een draad garen en een naald en ze naaide m'n hemd vanboven aan m'n keel toe. "En als ge nu gaat zwemmen", zei ze, "dan zal ik het toch wel zien als ge thuiskomt". Ik docht: "Ja, dat is waar". Maar nu, ik docht eerst: "Hoe moet ik dat aan een steel gaan steken (?)", en 't was ferm heet weer, *zelle*, weer haagschool ... zwemmen, met de kameraadjes meezwemmen, *hé*. En zo gauw als ik eruit kwam, ging ik op m'n knieën zitten in een wei, daar de zon goed scheen, het voorste slipke zo voor me, en die zo wat achteruit en ik liet m'n hemd in de zon ... opdrogen. Maar dan korts na datum (?), had ze dat ook weer horen zeggen, *hé*. En we waren weer aan 't zwemmen, en ze komt daar aan: "Rik, pas op, want ginder achter is ulle

(¹⁰) moeder”. Gaan lopen, dat kost (¹¹) ik niet meer, en in enen keer (¹²) schaarde ze (¹³) al m'n kleedsel op, en mee naar huis. Daar stond ik te zien, en ik moest door 't dorp daar, over de Rodenberg moest ekik naar huis komen, *hé*, maar ik had algauw iets op gevonden: mijne zakdoek te goei (¹⁴) aan, en van den anderen nog ne zakdoek van voor en van achter enen gebonden en zo een heel reekske kameraden rond me en zo kwam ik hier 't straat aangereden.... *hé*.

- (1) welle = wij
 (2) haagschool gaan = spijbelen
 (3) vaneigen = natuurlijk
 (4) vuil = onkruid
 (5) bij ons = bij ons thuis
 (6) ik kreeg er een pakske vanachter op = ik kreeg een pak slaag op mijn achterste
 (7) ik zal hem deze keer wel eens hebben = ik zal hem nu wel eens te pakken hebben
 (8) hoe moet ik dat aan een steel gaan steken? = hoe moet ik dat oplossen?
 (9) korts na datum = kort daarna
 (10) tille = uw
 (11) kost = kon
 (12) in enen keer = plots
 (13) schaarde ze ... op = nam ze op, nam ze mee
 (14) te goei = goed, op een behendige manier

Ninove

Frans, zet uw zadel ne keer wat lager

Verteller: Petrus (°1896)

Opgenomen: 24 oktober 1970

En onze Frans reed dan in de koers achternaar. *hé*. Enne, Kamiel Vandermerten en Clémentsken, die ge kent, *ewaar*.

Ja

Die klopten hem van tijd (¹) in de sprint, *hé*.

Ja, ja.

En ik zeg: "Ga ne keer staan waar dat ge moet staan", dat was een Franse passage-

koers, *hé*, daar aan de hoek van de ... en ik stond daar met Bert Devrieze.... *ewaar*, en onze Frans was zo rap niet als zij, maar hij kon nijger (²) als ze-zij (³)... Ik zeg: "Alle^z, en avant!", en hij ging, *hé*, en dat was altijd den enen door voor den anderen, *hé*. En hij won heel zekers dertig meter aan de sprint, jong....

Alle^z, jong, op Frans Vanzijen is hij gewonnen!?

En ze hebben geen ene keer meer tegen hem gewonnen, en ge moogt dat aan Kamiel vragen die met dat bier rijdt, *niewaar*, vraag dat ne keer. Ze hebben van z'n leven tegen hem niet meer (⁴) gewonnen...

Jawadde, jong...

En achternaar (⁵), *waar*, zei ekik tegen hem: "Zeg, ik gaan ekik tegen u ne keer rijden". Ik was dan veertig jaar, dan woonde ik in de Neerwijk, *ewaar*. En ze lachten allemaal met mij. Ik zeg: "Frans, zet uw zadel ne keer wat lager", zei ik. *Ah ja*, onze Frans was groter als ik, *hé*, en hij zet zijn zadel lager, *hé*, dat ik eraan kost (⁶), *hé*, en tweehonderd meter en wel dertig meter was ik voorop tegen hem

Kunt ge peinzen, ge kost u weren in alles, *alle^z*.

Goed gij, en ik heb ik nog in de koers gereden, ook zè.

Ja?

Met een brok van een velo.

Ik en Seuke van de Poort, ken je Seuke van de Poort?

Nee, ik ken die niet.

Op Hillegem, De Poort heette die winkel, *hé*.

Ja, ja, ja.

En de die hulder (?) broer, *waar*, hij is den ouderdom van mij – Seuke, peins ik. En wij reden ik de koers, *hé*, en op den dingens, *eh*, op den Gapenberg te Ophasselt. Daar waren we heel zeker tien minuten vooruit, *ewaar*. En daar verloor ik mijn zadel, jong, ik moest weerkomen.

Dat is malchance (*) hebben, *hé*.

Heb de koers niet meer gereden...

- (1) van tijd = soms
- (2) nijger = beter, sneller
- (3) ze-zij = zij
- (4) van z'n leven niet meer = nooit meer
- (5) achternaar = daarna
- (6) kost = kon
- (7) hulder = hun
- (8) malchance = pech, tegenslag

Turnhout

Als ze die zien en ge hebt de kans van in uw en kaas te bijten, bijt erin

*Vertelster: Josephine (°1904)
Opgenomen: 14 april 1976*

We gingen eens, ik en een vrouw, buurvrouw. We gingen naar Halle, *eh*. Pattaten halen, boter, verf, graan, zo hetgeen dat we ook kosten (1) verkopen, *eh*, maar nu kommen wellen (2) d'r nogal vroeg daar aan in de voormiddag en dienen boer had niks. Ja, wat kosten we doen? We werden er daar ontvangen door dien boer en we kregen daar dan altijd, *eh*, en hij zei: "Ja, ik heb nikske", *zeit-em*, "als nog wat kaas". "Ik kan u hier nen halve kilo kaas geven, *eh*, en dan moet ge maar terug naar huis gaan en kom dan morgen maar terug". Maar *zeit-em*: "Maar als ge aan de grens komt en de douane, en de douane" ...dat waren toen zwarte, die, *eh*, die *marechausse's*, noemden ze die, *eh*, en ge had er daar in burger, *eh*, dat waren meer zwarte toender-tijd, *eh*, *och* dat wete gij misschien nog niet ...

... ja, maar ik heb dat horen vertellen, ik zijn ook uit de grensstreek...

..*eh*, dat waren dan zwarten die burgers waren, *eh*. Duitsgezinden zogezegd, *eh*. "Als ze die zien en ge hebt de kans voor in uwe kaas te bijten, bijt erin, want dan moogt ge hem houden", dan zijn ze vies van u, *eh*. Nu die vrouw die bij mij bij was, ik wist 'kik dat niet, die was al eens twee keren gepakt geweest, *eh*, door die mannen. Nu, we gingen dan door. Nu komen we daar voorbij nen hof, nen boomgaard, *eh*. Ik zeg tegen haar, ik zeg: "Geen patatten of niks", ik zeg: "Als we nu hier eens ..., wat appelen af gingen ... schudden". Ja en we gingen dan, *eh*, maar we schudden niet, *eh*, we trokken de schone af, *eh*, allemaal zo van die rooie wijnappeltjes, ja. En me (1) hadden ongeveer zoveel of dat ge zogezegd ne zak patatten ... *eh*. Nu, wullie (2) dienen boomgaard uit, we gingen door, t' einde van dien hof daar. "Halt, blijf staan!" ... schieten, *eh*. "Pas!". Ja, van haar zagen ze, al eens twee keer gepakt geweest. "En wat hebt ge daar?" "Wat hebt ge bij?". "Oh, meneer, appelen". "En waar hebt ge die gehaald?". "Oh, daar op weesten gaan rapen", *eh*, in dien boomgaard, *eh*. "En wat hebt ge in uw kabas (4)?" "Oh, een stukske kaas", en ik wacht een beetje *eh*, en ik pakte de mijn d'r al uit en ik beet ik het midden van dat stuk, *eh*, nu, zij was de hare kwijt. "Gij ga mee, *eh*", zeiden ze, "Dat is uw en derde keer al". "En gij", *zeit-em* tegen mij, "Gij zijt ne vierzerik", *eh* omdat ik in die kaas gebeten had, *eh*, dan waren ze vies d'r van, *eh*. Zodus zij moest met 't schrikkel... met hun mee, *eh*, en ik mocht naar huis.

- (1) kosten = konden
- (2) wellen, wullie = wij
- (3) me = we
- (4) kabas = hoodschappentas.